

QUINA OLOR

DURADA

45 MINUTS

DIFICULTAT

CAPACITATS

- Pensar i comunicar
- Descobrir i tenir iniciativa

ÀMBITS

Ós bru

Hàbitat pirinenc

Espai compartit

Cultura i Patrimoni

ÀREES

- Descoberta de l'entorn
- Comunicació de llenguatges

ACTIVITAT

■ Descripció de l'activitat

El nostre dia a dia és ple d'olors tot i que sovint no hi posem atenció. Una olor ens pot portar a un record d'un indret o d'un menjar, una olor pot ser agradable o desagradable, bona olor o pudor. Quines són les olors que podem trobar en el territori de l'ós? Aquesta activitat ens permetrà descobrir les olors d'un territori pirinenc, descobrint que n'hi ha moltes que ens seran molt familiars i d'altres que potser no les hem olorat mai.

MATERIALS

■ Material necessari

■ Maleta pedagògica:

- Kit de 6 olors (de SentoSphère de Véronique Debroise) amb les capsas de fusta
- Imatges de les olors (digitals i plastificades)
- Conte: "L'Ós bru se les pensa totes!"

OBJECTIUS I CONTINGUTS D'APRENTATGE

■ Capacitats

Aprendre a pensar i comunicar

- Pensar, crear i elaborar explicacions.
- Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà dels diversos llenguatges.

Aprendre a descobrir i tenir iniciativa

- Observar i explorar l'entorn immediat, natural i físic, amb una actitud de curiositat i respecte i participar, gradualment, en activitats socials i culturals.
- Mostrar iniciativa per afrontar situacions de la vida quotidiana, identificar-ne els perills i aprendre a actuar-hi en conseqüència.

■ Objectius d'aprenentatge

- Identificar el medi natural a través de l'olfacte.
- Diferenciar les olors de l'activitat amb altres del nostre entorn.
- Analitzar les característiques de les olors.

■ Continguts d'aprenentatge

- Les característiques de les olors.
- Les olors d'elements naturals.
- Expressió oral.
- El medi natural associat a l'ós bru.

QUÈ CAL SABER?

■ Les olors i els animals

L'ós, com la major part dels mamífers, és un animal amb un sentit de l'olfacte molt desenvolupat i sens dubte, de tots els sentits el més sensible.

L'ós bru detecta el seu aliment bàsicament gràcies a l'olfacte, de la mateixa manera que és capaç de percebre olors de depredadors o perills diversos des de veritables distàncies. En molts casos, és capaç de detectar fins i tot l'olor de restes de carronya d'un isard colgat sota quatre metres de neu, o bé percebre el pas d'una rata talpera per la seva galeria subterrània, sota 30cm de neu. Així doncs, l'ós detecta la presència de l'ésser humà a centenars de metres de distància.

Una de les metodologies utilitzades per a fer el seguiment de l'ós bru als Pirineus, és mitjançant trampes de pèl. En una conífera s'hi aplica essència de trementina per atraure l'individu, que quan s'hi acostia i s'hi fregui, deixarà pèls enganxats en uns fils ferros ubicats estratègicament, per tal que els puguem agafar i identificar l'individu que s'hi ha acostat. La trementina d'abet, els atrau molt, tot i que també s'utilitzen altres tècniques.

Molts animals disposen de glàndules odoríferes en diferents parts del cos per despendre una substància que els permet marcar el territori o deixar senyals d'atracció entre sexes. Olor penetrants i que poden perdurar molt temps, com el cas de la orina o la femta de la guineu

Exemples interessants són el mascle de la papallona paó de nit, que té unes antenes que poden captar les feromones emeses per la femella a més de 20 quilòmetres de distància, o bé el tauró gris que detecta gotes de sang de la tonyina barrejades en milions de litres d'aigua.

Les olors que es proporcionen en el Kit d'olors de l'activitat són:

- **Olor d'avellanes**
- **Olor de mel**
- **Olor d'espígol (planta aromàtica)**
- **Olor de bolet**
- **Olor de bosc d'abet i pi**
- **Olor de llar de foc**

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA

■ Dinàmica inicial

Abans de desenvolupar l'activitat pas a pas, és important treballar el concepte de l'olfacte per això es proposa que uns dies abans de l'activitat es porti a terme una petita dinàmica per relacionar l'olor amb un record.

Juguem amb l'efecte sorpresa un dia de classe, abans de començar, impregnem la classe amb una olor forta: Pot ser colònia, poden ser coques acabades de fer, pintures, productes de neteja...

Quan els nens entren a la classe, es preguntaran: què és aquella olor?

Comencem doncs a treballar l'olfacte. Amb què han notat l'olor? És agradable o desagradable? Suau o intens? Es proposa també que els alumnes diguin si recorden l'olor d'algun lloc en especial, la platja, la muntanya, un bosc, dels macarrons...

Podríem fer un dibuix d'aquesta olor que ens recorda a un indret o un moment concret? Tots els nens recordem o percebem les olors de la mateixa manera?

Què en sabem de les olors? Diferència entre bona olor i pudor? Perquè ens tapem el nas quan mengem alguna cosa que no ens agrada?

■ Desenvolupament de l'activitat

Fase de preparació

Per a desenvolupar l'activitat cal preveure la preparació del material.

En primer lloc cal disposar del kit de les olors.

No és recomanable treballar totes les olors, de manera que endrecem les olors de més a menys fàcil, per tal que el/la responsable de l'activitat triï quines utilitzarà:

- **Capsa 1:** Olor de llar de foc
- **Capsa 2 :** Olor d'avellanes
- **Capsa 3:** Olor de bolets
- **Capsa 4:** Olor de mel
- **Capsa 5:** Olor de plantes aromàtiques (espígol concretament)
- **Capsa 6:** Olor d'avet i pi

Cada capsa disposa d'un potet amb la olor corresponent que caldrà sacsejar per tal d'impregnar-se correctament i caldrà deixar el pot interior obert, per tal que els nens només hagin d'obrir la capsa de fusta quan vulguin olorar.

Preparem les imatges que relacionen cadascuna de les olors, que utilitzarem a la part final de l'activitat.

Fase de realització

Per començar l'activitat ens posem tot el grup de la classe en rotllana, per tal de poder-nos passar els materials amb major comoditat.

Presentem l'activitat reprenent el tema de les olors que haurem treballat prèviament. Avui anem a descobrir el país de l'ós bru a través de les olors. Cal incidir que l'ós és un mamífer que disposa d'un bon sentit de l'olfacte i que és molt gormand.

Ho fem a través d'un conte, de manera que mentre anem llegint anem presentant les olors que vagin sorgint (només les que hem escollit!).

Procedim a la lectura del conte, parant quan s'escaigui per fer esmena a la olor i perquè cada nen tingui temps de poder olorar amb tranquil·litat. En aquesta part no es tracta que el nen endevini i identifiqui la olor, sinó que a través del conte, les anem introduint.

El conte diu així:

L'ós se les pensa totes!

En Peret és un pastor que viu a una de les frondoses valls pirinenques. Hi viu i hi treballa intensament, ja que durant tot l'estiu guarda les ovelles de tota la vall, junt amb el seu gos de defensa, en Puc. Es queda a dormir cada nit a una cabana de pastor que li han preparat expressament per ell, pel seu gos i per les ovelles.

En Peret es desperta de bon matí. Avui els llençols se li han enganxat una mica, perquè ahir a la nit va anar a dormir tard. La seva cabana encara fa olor de fum, de la **llar de foc** que va cremar hores i hores. Va rebre la visita dels apicultors, uns senyors que vénen de la plana a portar les seves abelles per fer mel de les flors de muntanya. Ahir van tenir un dia intens perquè amb l'equip de seguiment de l'ós bru, havien portat les abelles i havien preparat tots els filats elèctrics per evitar que l'ós bru hi entrés, perquè com molt bé sabeu, la mel és un dels plats predilectes de l'ós.

S'ha preparat unes **avellanes** amb xocolata calenta ben calenta per fer passar el fred i començar el dia amb bona energia. Amb aquella olor, el dia es presenta molt millor! I és que, entre aquells paratges tant fantàstics, entre aquells boscos frondosos i els prats alpins, s'hi amaga la Caramelles (una ossa esplèndida a vegades acompanyada dels seus cadells).

Territori d'ovelles, d'abelles, però també de l'ós bru. I és que en aquest territori hi ha lloc per tothom!

Des de la reintroducció de l'ós bru als Pirineus, en Peret ha hagut d'ensenyar al seu gos, en Puc, que haurà d'estar atent a la presència de l'ós, per evitar que les ovelles puguin ser atacades.

Mentre en Peret condueix el ramat d'ovelles cap a noves pastures tendres d'herba verda per les muntanyes pirinenques, poc es pensa que ben a prop, hi passeja la Caramelles, que amb el seu olfacte tant desenvolupat busca el seu esmorzar.

Caramelles, curiosa i trapella, s'atipa **d'alguns bolets** i fruits del bosc que tot just han començat a sortir.

És mentre menja aquests fruits tant dolços, que Caramelles percep la **olor de la mel**. No fa ni un dia que ja són a aquí les abelles, i l'óssa ja les ha trobat. Així doncs, mentre Peret continua vigilant les ovelles amb el Puc, i mentre l'apicultor ja és a la seva casa de la plana descansant per l'esforç d'ahir, que Caramelles s'acosta impacient als ruscos de les abelles.

Moguda pel seu bon olfacte però amb una vista poc prodigiosa, comença a córrer pel prat cap a les abelles. Al córrer trepitja flors de mil colors, com **l'espígol i altres plantes aromàtiques** que desprenen una olor encara de primavera, una aroma d'aquelles que apassiona.

La óssa agafa una gran velocitat, que recorda la d'un nen quan se li mostra un bon caramel a l'altra cantó del parc. Però Caramelles, no havia vist que les abelles estaven protegides amb un fil elèctric, precisament perquè ella no hi pogués entrar. La corrent elèctrica li passa per tot al cos al xocar-hi, els pèls se li posen de punta i cau al terra, tardant uns segons a reaccionar. Sort que té la pell gruixuda, i només ha estat un ensurt.

Ara bé, no es dóna per vençuda, Caramelles comença a pensar com aconseguir traspasar el fil elèctric que la separa del seu tresor.

La olor d'avit i pi negre arriba al nas de la óssa, que tot i no veure-ho clar, percep que ben a prop, just al costat del fil elèctric, hi ha un avet primet amb unes fulles verd fosc. Així doncs, comença a escalar pel tronc fins que es doblega cap a dins, donant-li per fi, el pas fins a la mel.

I és que tot i la poca vista de l'ós bru, els altres sentits li permeten ser molt hàbil, i com tantes altres vegades, la óssa ha aconseguit atipar-se de mel i abelles fins a quasi rebentar, mentre en Peret és amb les ovelles i l'apicultor poc s'imagina que ha passat.

A la propera, l'equip que s'ha encarregat de tancar els ruscos d'abelles, de ben segur que ho farà millor!

Fase de síntesi

En l'última part de l'activitat és el moment de mostrar les imatges de cadascuna de les olors per intentar ubicar cada imatge en la capsula d'olor concreta.

Això és pot fer de manera que cada grup de nens tingui una capsula o bé tot el grup classe conjuntament. N'hi ha que seran més senzilles d'identificar que d'altres.

Recordem alguna altra olor del bosc?

AVALUACIÓ

Per fer l'avaluació de l'activitat, el responsable de l'activitat proposa als alumnes unes preguntes:

Es pot conèixer un paisatge amb les olors? Creuen que amb el conte i les olors es poden imaginar com deu ser el país de l'ós bru? Quina olor els hi ha agradat més? I menys?

Finalment, si es creu oportú, es fa la cloenda de l'activitat amb la cançó olor de tardor, recordant que a vegades les estacions i els paisatges ens poden portar cap a unes olors. Fum, castanyes, terra molla, flors....

OLOR DE TARDOR

Lletra: Pep Puigdemont.

Vora el foc,
l'avi explica contes
mentre cauen les fulles
i es va fent fosc.

Peten castanyes
i el gos s'espanta
i des de la cuina
se sent bona olor.

*Olor de tardor,
de fulles, de pomes
i olor de fum.
Olor de tardor,
panallets i castanyes
a la vora del foc.*

Els vidres s'entelen
a fora fa fred
i l'àvia ens crida:
— Veniu a sopar!

Tota la família
al voltant de la taula
fem la castanyada
cada any per tots sants.

Olor de tardor,...

Vora el foc,
l'avi explica contes
mentre cauen les fulles
i es va fent fosc.

Enllaç de l'àudio: <http://lolaangladamus.blogspot.com.es/2013/10/olor-de-tardor.html>

D'altra banda, es proposen un conjunt d'activitats complementaries o extensions, que ajudaran a tancar i ampliar el sentit de l'olfacte

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES /RECOMANACIONS

1 Endevinem l'olor:

A partir de les sis olors de les que disposem, i que haurem treballat prèviament a l'activitat, la proposta consisteix en que un nen agafa una caixeta d'olor i intenta descriure-la als altres nens, que l'han d'endevinar a partir de les característiques que explica el nen que la defineix. D'aquesta manera, s'aprèn a identificar les característiques de les diferents olors.

2.) Fem una bossa d'olor:

Les bosses d'olor són una bona manera de percebre més intensament les olors que per si soles, no agafen tanta intensitat.

Es proposa fer una collita de plantes aromàtiques, segons possibilitat, i posar-les en un saquet de roba, per tal de fer olor dins l'armari o a l'habitació dels nens.

Les bosses d'olor serien igual si agaféssim flors del país de l'ós bru? Quins animals viuen entre les flors de la nostra bossa d'olors?

3.) Parc de les Olor:

Es proposa la visita a un Parc proper de les olors, consultant les activitats disponibles en cada cas.
<http://pardelesolors.com/>